

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Перший проректор ХДУ

Сергій ОМЕЛЬЧУК

«07» Вересня 2020 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
З АСПРАНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ
для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти**

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 035 Філологія

Освітньо-наукова програма: «Філологія»

Курс: II

Семестр: IV

Форма навчання: денна/вечірня/заочна

Херсон - 2020

Програму розробили:

Белехова Л.І. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри англійської мови та методики її викладання, гарант освітньо-наукової програми “Філологія”

Заболотська О.О. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови та методики її викладання

Затверджена на засіданні кафедри англійської мови та методики її викладання

Протокол № 2 від «7» вересня 2020 р.

Завідувачка кафедри Заб Ольга ЗАБОЛОТСЬКА

ВСТУП

Аспірантська практика – обов'язкова компонента освітньо-наукової програми “Філологія, що передбачена для здобувачів ступеня докторів філософії (PhD) II року підготовки всіх форм навчання в обсязі 3 кредитів.

Аспірантська практика є інструментом формування висококваліфікованого науково-педагогічного працівника, який здатний на належному науково-методичному рівні здійснювати професійну діяльність у закладах вищої освіти. На цьому етапі підготовки аспіранти беруть безпосередню участь в освітньо-виховному процесі, виконуючи роль викладача фахових дисциплін і тьютора студентської групи.

Нормативне забезпечення проведення практики становить низка нормативно-правових документів:

- Закон України «Про освіту» від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII;
- Закон України «Про вищу освіту» від 01 липня 2014 року № 1556-VII;
- Постанова Кабінету Міністрів від 30.12.2015 №1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти»;
- Постанова Кабінету Міністрів від 23.03.2016 № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)».

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Мета аспірантської практики полягає у формуванні загальних і фахових компетентностей, що дозволять майбутнім науково-педагогічним працівникам реалізовувати свою професійну діяльність у закладах вищої освіти, а також у застосуванні здобутих теоретичних знань в умовах реального освітньо-наукового процесу, в удосконаленні володіння методами навчання та викладання, у мотивуванні до постійного саморозвитку та наукового пошуку.

Основні завдання практики:

- застосування теоретичних знань із фахових і психолого-педагогічних дисциплін у розв'язанні конкретних педагогічних завдань та ситуацій;
- формування психолого-педагогічних та методичних умінь викладання відповідних навчальних дисциплін у системі вищої школи;
- вироблення умінь організації основних форм навчання у закладах вищої освіти, застосування сучасних технологій і методик навчання;
- формування умінь педагогічного та наукового спілкування зі студентською та науково-педагогічною аудиторією у потенційного асистента чи викладача;
- формування досвіду викладацької роботи, індивідуального творчого стилю педагогічної діяльності, потреби в самоосвіті;
- виховання у аспірантів морально-етичних і професійних якостей викладача, індивідуального творчого стилю професійної діяльності, потреби в самоосвіті.

Компетентності, які повинен здобути аспірант:

інтегральна:

– Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі германістики, літературознавства, україністики, русистики у процесі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.;

загальні:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, генерування нових ідей.

ЗК 2. Здатність до пошуку, систематизації та критичного аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 4. Здатність спілкуватися з науковою спільнотою українською та іноземною (англійською або іншою відповідно до специфіки спеціальності) мовами з метою презентації та обговорення результатів своєї наукової роботи в усній та письмовій формі.

фахові:

ФК 2. Здатність збирати дані для філологічного дослідження, систематизувати та інтерпретувати їх.

ФК 3. Здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних філологічних принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.

ФК 4. Здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань у галузі філології на основі розуміння їх природи, чинників впливу, тенденцій розвитку і з використанням теоретичних та експериментальних методів.

ФК 5. Здатність до реалізації завдань міждисциплінарних філологічних досліджень.

ФК 6. Здатність планувати й організовувати професійну та науково-інноваційну діяльність у галузі філології, зокрема в ситуаціях, що потребують нових стратегічних підходів.

ФК 8. Здатність до викладацької діяльності в межах спеціальності «Філологія».

Програмні результати практичної підготовки:

ПРН 3. Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.

ПРН 5. Дотримуватись норм наукової етики при здійсненні науково-інноваційної діяльності та проведенні власного дослідження.

ПРН 9. Ефективно спілкуватися і взаємодіяти в науковому просторі, зокрема й міжнародному, для розв'язання різноманітних фахових вузькоспеціальних і загальних завдань у галузі філології та міждисциплінарних досліджень.

Мати навички презентувати результати власного наукового дослідження, вміти вести наукову дискусію з актуальних питань філологічних досліджень

ПРН 10. Презентувати результати власних оригінальних наукових досліджень державною та іноземною мовами в усній та писемній формі: продукувати і грамотно оформлювати різножанрові наукові тексти відповідно до сучасних вимог (стаття, есе, презентація, виступ на конференції, публічна науково-популярна чи наукова лекція тощо).

ПРН 11. Організовувати викладання філологічних дисциплін відповідно до завдань та принципів сучасної вищої освіти, вимог до його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, використовувати різноманітні форми організації навчальної діяльності студентів, діагностики, контролю та оцінки ефективності навчальної діяльності. *Здійснювати викладання теоретичних та практичних філологічних дисциплін з використанням класичних та новітніх освітніх технологій навчання.*

ПРН 12. Реалізовувати стратегії дослідницького самовдосконалення та обирати засоби саморозвитку.

Термін проведення: 2 тижні – з 09.03.2021 р. до 22.03.2021 р.

ПРОГРАМА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Змістовний модуль: «Асистентська практика» (2 тижні)

Перелік основних видів навчальної роботи:

1. Проведення лекційних, семінарських, практичних занять з дисциплін філологічного спрямування.
2. Відвідування занять викладачів кафедр факультету української й іноземної філології та журналістики.

Перелік основних видів методичної роботи

1. Аналіз передового досвіду організації освітнього процесу та його реалізації на факультеті української й іноземної філології та журналістики.
2. Ознайомлення з навчально-методичними комплексами дисциплін, силабусами дисциплін мовознавчого та літературознавчого циклу.
3. Розроблення конспектів занять і підготовка навчально-методичних матеріалів до лекційних, семінарських і практичних занять.
4. Розроблення системи тренувальних і діагностичних завдань для застосування на заняттях.
5. Упровадження інноваційних форм, методів і технологій навчання під час проведення лекційних, семінарських і практичних занять.

Перелік основних видів організаційної роботи:

1. Ознайомлення з системою організаційно-виховної роботи факультету української й іноземної філології та журналістики, та, зокрема, профільної кафедри.
2. Залучення до виховної роботи в академічних групах у якості куратора (тьютора).
3. Організація та проведення виховних заходів для кураторських груп.
4. Участь у засіданнях кафедри, на якій відбувається проходження практики.

ЗВІТ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Підсумки проходження аспірантської практики здобувач презентує на засіданні кафедри. Оцінку з аспірантської практики визначають на підставі наданих звіту аспіранта та звітних матеріалів, підписаних керівником практики.

До переліку звітної документація належать:

1. Звіт про проходження практики (2 екземпляри).
2. Щоденник практики.
3. Текст двох лекцій.
4. Дві методичні розробки до семінарського заняття.

5. Рецензія керівника на лекцію практиканта.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Результати проходження аспірантської практики підсумовують під час заліку. Для виставлення загальної оцінки враховують оцінки за проведені заняття та заходи, визначені в індивідуальному плані, відповіді на заліку та якість наданих звітних документів.

Система оцінювання

Вид роботи	Бали
Проведення двох лекційних занять	40
Проведення двох практичних занять	40
Виконання додаткових завдань, передбачених індивідуальним планом	10
Якість оформлення документації	5
Відповідь на заліку	5

Підсумкове оцінювання результатів проходження аспірантської практики відбувається за шкалою, визначеною у чинному Порядку оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Херсонському державному університеті:

Сума балів / Local grade	Оцінка ЄКТС		Оцінка за національною шкалою/National grade
90 – 100	A	Excellent	Відмінно
82-89	B	Good	Добре
74-81	C		
64-73	D	Satisfactory	Задовільно
60-63	E		
35-59	FX	Fail	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F		Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Зміст критеріїв оцінювання результатів аспірантської практики:

Рівень «**відмінно**» – усі завдання практики, передбачені індивідуальним планом, виконано в повному обсязі. Аспірант уміє використовувати на практиці набуті теоретичні знання з фахових дисциплін і методики їх викладання. Під час практики було високо оцінено заняття та заходи,

проведені здобувачем. Практикант якісно готує методичні розробки занять, на належному рівні проводить лекційні, семінарські та практичні заняття, виявляє активність, об'єктивно оцінює студентів за критеріями, дотримується принципів академічної доброчесності. Повністю укомплектовану та правильно оформлену звітню документацію подано у встановлений термін.

Оцінка **4 «дуже добре»** – поставлені в індивідуальному плані завдання виконані правильно, але з рекомендаціями. Аспірант використовує на практиці набуті теоретичні знання з фахових дисциплін і методики їх викладання, проводячи заняття на належному рівні. Усі звітні документи оформлено та подано вчасно.

Оцінка **4 «добре»** – поставлені в індивідуальному плані завдання виконані, але не повною мірою. Під час проведення занять виявлено недоліки, що суттєво не впливають на якість, однак потребують усунення. Усі звітні документи оформлено та подано вчасно, проте можуть містити неточності.

Оцінка **3 «задовільно»** – поставлені в індивідуальному плані завдання виконані, але не повною мірою. Під час проведення занять виявлено низку недоліків. Якість оформлення звітної документації, зокрема щоденника практики, потребує покращення.

Оцінка **3 «достатньо»** – поставлені в індивідуальному плані завдання виконані, але не повною мірою. Виявлені недоліки під час проведення занять і заходів мають системний характер. Філологічна та методична складові у підготовці аспіранта мають бути вдосконалені. Під час проведення занять виявлено недоліки. Якість оформлення звітної документації, зокрема щоденника практики, потребує покращення.

Оцінка **2 «незадовільно»** – поставлені в індивідуальному плані завдання були не виконані. Рівень філологічної та методичної підготовки не дозволяє практикантові проводити заняття та заходи на належному рівні. Простежується низька якість оформлення звітної документації, або повна відсутність необхідних документів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

ОСНОВНА

1. Закон України “Про вищу освіту”. 2014
2. Авдєєва І. М. Інноваційні комунікативні технології в роботі куратора академгрупи: навч. посібник для вищих навч. закладів. Київ: ВД «Професіонал», 2007. 304 с.
3. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія. Київ: Либідь, 1998. 560 с.
4. **Виноградова В.Є., Юрченко В.І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти: навч. посіб. К.: Каравела, 2018. 296 с.**
5. Вища освіта України: ризики, сподівання, успіхи : монографія. М. Б. Євтух, Л. Г. Горяна, Н. О. Терентьєва. Київ, 2015. 420 с.
6. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. Житомир, 2003. 232 с.
7. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В. А. Гладуш, Г. І. Лисенко. Дніпропетровськ, 2014. 416 с.
8. Голобородько Є. П. Загальні питання інтерактивного навчання: Досвід впровадження / За ред. В. Д. Шарко. Херсон: „Олді-Плюс”, 2000. С.3-7.
9. Зайченко І. В. Педагогіка і методика навчання у вищій школі : навч. посіб / І. В. Зайченко. Київ, 2017. 456 с
10. Калашнікова Л. М., Жерновникова О.А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навчальний посібник. Харків, 2016. 260 с.
11. Карташова І., Прохоренков В. Тестування у системі моніторингу якості знань студентів. Херсон: ХДУ. 86 с.
12. **Кучинська І. О. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Кам’янець-Подільський : Зволейко Д.Г., 2020. 291 с.**
13. Малихін А. Тестовий контроль і підвищення якості освіти у вищій педагогічній школі. *Рідна школа*. 2006. №6. С. 9-11.
14. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес / Укл.М.Ф.Степко, Я.Я.Болюбаш, К.М.Лемківський, Ю.В.Сухарніков. *Освіта України*. 10 серпня 2004 р. (№ 60-61). С.7-11.
15. Педагогіка вищої школи: підручник / В. П. Головенкін; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.
16. Практикум з методики навчання мовознавчих дисциплін у вищій школі: Навч.посібник. О. Горошкіна, С. Караман, З. Бакум, О. Караман, О. Копусь. 2015. 250 с.
17. Положення про організацію навчального процесу підготовки фахівців за кредитно-модульною системою / Розроб.: І.Ф.Прокопенко,

В.І.Євдокімов, А.В.Губа, О.І.Гончаров, Т.П.Стаканкова, Л.П.Марченко.
Харків: ХНУРЕ, 2004. 28 с.

18. Сердюк О. Принципи формування та реалізації навчальних програм в умовах вищої школи. *Вища освіта України*. 2002. №3. С.84-89.
19. Шовковий В. М. Методика навчання класичних мов у закладах вищої освіти: Підручник. К.: КНУ імені Тараса Шевченка, 2021. 246 с.

ДОПОМІЖНА

1. Борисенко В. Сучасні освітні технології навчання української мови у вищій школі. *Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер. : Психолого-педагогічні науки*. 2013. № 3. С. 88-91.
2. Кулішов В.С. Методика розробки сучасного комплексного методичного забезпечення: навч.-метод. посібн. для самостійної роботи. Біла Церква: БІНПО УМО НАПН України, 2017. 64 с.
3. Методика викладання української літератури у ВНЗ : Навчально-методичний посібник. Л. П. Пархета. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2015. 199 с.
4. Методичні рекомендації для розроблення профілів ступеневих програм, включаючи програмні компетентності та програмні результати навчання/ пер. з англ. Національного експерта з реформування вищої освіти Програми Еразмус+, д-ра техн. наук, проф. Ю.М. Рашкевича. Київ: ТОВ «Поліграф плюс», 2016. 80 с.
5. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції. За ред. С.Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2011. 344 с.
6. Мойсеєнко Р. Компетентнісний підхід як основа підготовки майбутнього компетентного фахівця. *Молодь і ринок*. Дрогобич, 2018. № 9. С. 42-48.
7. Практикум з методики навчання мовознавчих дисциплін у вищій школі: навч. пос / Автор. кол. за ред О. Горошкіної та С. Карамана. Київ: Акме груп, 2015. 250 с.

ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛА

1. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. URL: https://periodicals.karazin.ua/language_teaching
2. Методика викладання української мови в ЗВО. НМКД. URL: <http://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/id=41d6cbf1-2dd9-4d0c-a028-079787ab1fe8>

